

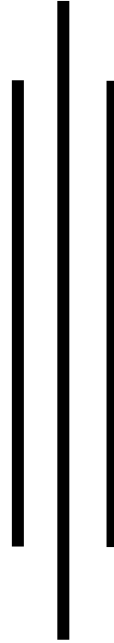
मायादेवी गाउँपालिकाको २०७९/०८० को बजेट अधिबेशनमा

अध्यक्ष श्री धुवनारायण चौधरीद्वारा

प्रस्तुत

आ.ब. २०७९/०८० को

नीति तथा कार्यक्रम

गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय

कम्हरिया, रुपन्देही

लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

वि.स.२०७९ असार गते, शुक्रवार

सभाका उपाध्यक्षज्यू, सदस्यज्यूहरू, राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरू, पत्रकारहरू, बुद्धिजिवि तथा समाजसेवी महानुभावहरू

हामी विभिन्न चरणमा नागरिक अपेक्षाका आवाजहरू उठाउँदै "मायादेवीको पहिचान: सन्तुलित विकास, गुणस्तरिय सेवा र सुशासन" भन्ने मुल नाराका साथ सकारात्मक परिवर्तनलाई आत्मसाथ गर्दै संघिय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक परिपाटीको रूपमा मुलुकलाई स्थापित गर्न सुखी नेपाली समृद्ध नेपाल को नारालाई अंगिकार गर्दै समतामुलक र सामाजिक न्याय सहितको आर्थिक सामाजिक विकासलाई साकार पार्ने दिशामा अघि बढ्दै हामी मायादेवी गाउँपालिकाको दोस्रो कार्यकालको पहिलो बजेट अधिवेशनमा आइपुगेका छौं ।

- ❖ यस महत्वपूर्ण घडीमा म सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको माध्यमद्वारा दिगो शान्ती सुशासन विकास र समृद्धिको आकांक्षा सहित समाजवाद उन्मुख राष्ट्र निर्माण गर्नको लागि पटक पटक गर्दै आएका ऐतिहासिक जनअन्दोलन, सशस्त्र संघर्ष, त्याग र वलिदान गर्ने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात शहिदहरूप्रति उच्च सम्मानका साथ भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु साथै यस अवसरमा घाइते, पिडित, योद्धा र बेपत्ता नागरिकहरूलाई सम्मानका साथ सम्झन चाहन्छु ।
  - ❖ साथै स्थानीय तहको दोस्रो निर्वाचनलाई स्वच्छ, सहज र शान्तिपूर्ण वातावरणमा सम्पन्न गर्नेका लागि मद्दत गर्ने सम्पूर्ण राजनैतिक दल, सुरक्षा निकाय र सम्पूर्ण राष्ट्रसेवक कर्मचारी तथा पत्रकार र सञ्चार माध्यमहरूलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।
१. सहमति, सहकार्य र सहअस्तित्वलाई आत्मसात गर्दै समृद्ध मायादेवी बनाउने गन्तव्यमा हामी सदैव एकताका साथ हिड्नुमा दुई मत छैन । समसामयिक परिवेश लाई हेर्दा राजनैतिक, प्रशासनिक, विकासको अवस्थालाई हामीले सँस्थागत गर्ने दिशामा एक इट्टा थप्न सफल भएका छौं । संघियताको मर्म अनुरूप स्थानीय सरकारको अधिकारको सफल प्रयोगको सन्दर्भमा विभिन्न क्षेत्रबाट आशंका उत्पन्न भइरहेको अवस्थामा सहमति, सहकार्य र सहभागिताको भावनालाई आर्थिक-सामाजिक विकास, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, पुर्वाधार विकास, वातावरण संरक्षण, आर्थिक अनुशासन तथा सुशासन प्रवर्द्धनका कार्यलाई उच्च प्राथमिकतामा राख्दै सुन्दर र समुन्नत मायादेवीको पहिचान स्थापित गर्दै हामी आजका दिनसम्म आइपुगेका छौं र भोलिका दिनमा समेत यस मायादेवी बासीको हक र हितका लागि समय समर्पण गर्न प्रतिवद्ध छु ।
  २. नेपालको संविधान जारी भई राज्यको पुनर्संरचना पश्चात दोस्रो पटक भएको निर्वाचन पछिको प्रथम पटक बसेको मायादेवी गाउँपालिकाको गरिमामय गाउँसभामा गाउँपालिका अध्यक्षको हैसियतले आर्थिक वर्ष २०७९/८० को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा गौरवान्वित महशुस गरिरहेको छु ।
  ३. नेपालको संविधान-२०७२ ले स्थानिय तहलाई प्रदान गरेका अधिकारहरूको पुर्ण कार्यान्वयन मार्फत आम नागरिकलाई खुसी र सुखी बनाउँदै समृद्ध, सुन्दर तथा सु-संस्कृत गाउँपालिका निर्माण गर्न हामी निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरू सधै प्रतिवद्ध रहने विश्वास सम्पूर्ण मायादेवीबासीलाई दिलाउन चाहन्छु ।
  ४. आर्थिक, सामाजिक रूपान्तरणका माध्यमबाट विद्यमान गरिवी, असमानता तथा बेरोजगारीको अन्त्य गर्दै स्वस्थ, समृद्ध, आधुनिक तथा सुन्दर गाउँपालिका निर्माण गर्ने दीर्घकालिन सोचसहित अब म आ.व २०७९/०८० को गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम यस गरिमामय सभामा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

(१) आर्थिक विकास

(क) कृषि, पशुपन्छी र मत्स्य विकास

१. कृषिलाई आर्थिक समृद्धिको मेरूदण्ड मान्दै "व्यवसायिक कृषि पेशा अवलम्बन गरौं, आत्मनिर्भर बनौं" भन्ने उद्देश्यका साथ कृषिलाई आधुनिकीकरण, व्यवसायीकरण तथा बजारीकरण गर्न अभिप्रेरित गरिनेछ । व्यवसायिक तथा साना कृषकहरूलाई अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ ।
२. नेपाल सरकारको घोषित नीति अनुसार यस पालिकाका कृषकहरूको खाद्यान्न बालीको बजारीकरण तथा व्यवस्थापन तर्फ उन्मुख गरिनेछ ।
३. कृषि एकीकृत गुर्योजना निर्माण गरि कार्यान्वयन गरिनेछ ।
४. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र उत्पादन गर्न सकिने कृषिजन्य, तरकारीजन्य, फलफुल, मासुजन्य तथा दूग्धजन्य वस्तुहरूमा गाउँपालिकालाई आत्मनिर्भर बनाउँदै व्यवसायिक कृषिको माध्यमबाट आर्थिक वृद्धि हासिल गर्ने नीति लिइने छ ।
५. खुल्लारूपमा मासु बिक्रि वितरण गर्ने परिपाटीको अन्त्य गरी स्वस्थ/स्वच्छ मासु बिक्रि-वितरणको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाईने छ ।
६. कृषि पेशालाई सम्मानित र व्यवसायिक बनाई कृषिमा आश्रित जनताको जीवनस्तर सुधार गर्न तथा युवा जनशक्तिलाई कृषिमा आकर्षित गर्न कृषकहरूको तथ्याङ्क संकलन गरी निश्चित मापदण्डको आधारमा कृषकको वर्गीकरण गरी कृषक परिचय पत्र वितरण गर्ने कार्य शुरु गरिनेछ ।
७. किसानको लागत मुल्य प्राप्तीको सुनिश्चताको साथै प्राकृतिक प्रकोप तथा जंगली जनावरबाट हुने क्षतिको असरबाट किसानलाई बचाउनका लागि कृषि तथा पशु बीमा कार्यक्रमलाई कृषकको खेत तथा गोठसम्म पुऱ्याउन गाउँपालिकाले आवश्यक सहयोग तथा सहजीकरण गर्ने छ ।
८. "एक बडा, एक उत्पादन" कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन हुने किसिमका कृषि गतिविधि सञ्चालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
९. माटो र जमिनको रक्षाका लागि रासायनिक मलमा मात्र निर्भर नभै गोठे मल, प्राङ्गारिक मल तथा जैविक मल उत्पादन कार्यमा प्रोत्साहन गरिने छ । जैविक विषादीको प्रयोगलाई प्रोत्साहित गरिने छ ।

१०. आधुनिक कृषि व्यवसायबाट मात्र उत्पादन बढ्ने, रोजगारीको सृजना हुने हुँदा उत्पादनलाई बढावा दिई बजारीकरण गर्ने जसका लागि उपलब्ध हाटबजारहरूको संरचनात्मक सुधार गर्दै सहज रूपमा विनिमय गर्नसक्ने व्यवस्थित हाटबजारमा रूपान्तरण गरिने छ ।
११. दीर्घकालिन कृषि योजनाले अवलम्बन गरेका नीतिहरूका आधारमा खाद्यान्न वाली, नगदेवाली, तेलहनवाली, दलहनवाली, च्याउखेती, व्यवसायिक तरकारीखेती, माछापालन, कुखुरापालन कार्यक्रम सञ्चालन गर्न अभ्यप्रेरित गरिनेछ साथै गाई, भैसी र बाख्रामा नक्ष सुधार कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाई कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रम सञ्चालनलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
१२. कृषकको सहभागितामा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकारसमेतको सहयोग र समन्वयमा तरकारी तथा फलफुलको संरक्षणको लागि शितभण्डार (कोल्डस्टोर) निर्माणको लागि जग्गा व्यवस्थापन तथा डि.पि.आर. तयार गरी निर्माण कार्यको लागि आवश्यक कदम अगाडी बढाइनेछ ।
१२. उत्कृष्ट उत्पादन तथा कृषक/पशुपालकलाई पुरस्कृत/सम्मान गरिने छ ।
१५. “कृषक तथा उद्दमी, आर्थिक विकासका सारथी” भन्ने नारालाई साकार बनाउन उब्जाउ जमिन बाँझो नराख्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
१६. फलफुल खेति कार्यक्रमलाई अभियानको रूपमा संचालन गरिने छ । निर्यातमूलक कृषिजन्य उत्पादन तथा उत्पादन विविधीकरणमा प्राथमिकता दिइने छ ।

(ख) सिँचाई

१. कृषकहरूलाई कृषि सिँचाई मिटर सिफारिस निःशुल्क गरिनेछ ।
२. भूमिगत र लिफ्ट सिँचाई कार्यक्रमलाई उच्च प्राथमिकता दिई कृषिको उत्पादनमा वृद्धि गर्न सघाउ पुऱ्याउने नीति लिइनेछ । जीर्ण अवस्थामा रहेका डिप वोरिङ तथा नहरहरू मर्मत गरी संचालन गरिने छ ।
३. सामुहिक सिँचाईका आयोजनालाई प्राथमिकता दिईनेछ ।

(ग) भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिवी निवारण एवं वित्तीय क्षेत्र

१. यस गाउँपालिका भित्रका भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी, अव्यवस्थित बसोबासीहरूको लगत संकलन भै राष्ट्रिय भूमि आयोगको सफ्टवेयरमा प्रविष्टी भैरहेको छ । आयोगसँगको समन्वयमा जग्गा धनी प्रमाण पूर्जा उपलब्ध गराउने कार्यको तत्कालै शुरुवात गरिने छ । बाँकी रहेका घरवास (गाउँ ब्लक) जग्गाको जग्गा धनी प्रमाण पुर्जा यथाशिघ्र वितरण गरिनेछ ।
२. भू-उपयोग ऐन, नियमावली तथा नेपाल सरकारको नीति अनुरूप भूमिको वर्गीकरण गरी भूमिको समुचित उपयोग र प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्नका लागि भूउपयोग योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइनेछ । गाउँपालिकाभित्र रहेका सहकारी संस्थाहरूको व्यवस्थित सञ्चालन गर्नका लागि सहकारीका सात सिद्धान्तको अनुसरण गराउन सहजीकरण गर्दै सहकारीको माध्यमबाट स्व-रोजगारलाई प्रवर्द्धन गरी गरिवी निवारणमा जोड दिने नीति लिइनेछ । सहकारीहरूसँग साझेदारीमा कार्यक्रम संचालन गर्ने नीति लिइने छ । कृषि सहकारी मार्फत उन्नत बिउ बिजनको उत्पादन, प्रवर्द्धन र वितरणमा प्रोत्साहन गरिने छ ।
३. भूमिहीन तथा घरबारविहिन नागरिकहरूको लागि एकल तथा सामुहिक आवासको व्यवस्था गरिने छ ।
४. कृषकहरूको वित्तीय प्रणालीमा पहुँच विस्तार गर्न तथा प्रत्येक किसानलाई बैंक खाता खोल्न सहजीकरण गरिने छ । महिला तथा लघु उद्यमीलाई सहूलियतपूर्ण कर्जाका लागि बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूसँग आवश्यक समन्वय गरिने छ ।

(घ) उद्योग, व्यापार तथा व्यवसाय

१. स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित लघु तथा घरेलु उद्यमहरूको प्रवर्द्धन गर्न सीपमूलक तालिमको व्यवस्था गरी उत्पादित वस्तुहरूको बजारीकरण सुनिश्चित हुने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२. यस गाउँपालिका क्षेत्रमा उद्योग, व्यवसाय र व्यापार सञ्चालनमा गाउँपालिकाले सहयोगी र समन्वयकारी भूमिका निभाउने छ ।
३. यस गाउँपालिका अन्तरगत सञ्चालनमा रहेका उद्योग/कलकारखानाहरूमा निश्चित प्रतिशत स्थानीय नागरिकहरूलाई रोजगारी दिनुपर्ने व्यवस्थाको लागि उद्योगीहरूसँग समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गरिने छ ।
४. नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकार सँग समन्वय र सहकार्य गरी औद्योगिक ग्राम स्थापना गर्न जग्गा व्यवस्थापन गरी प्रकृया अगाडी बढाइने छ ।

(ङ) श्रम तथा रोजगार प्रवर्द्धन

१. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम मार्फत रोजगार सेवा केन्द्रमा सुचिकृत बेरोजगारहरूलाई रोजगारको अवसर प्रदान गरिनेछ ।

२. रोजगारीको खोजीमा रहेका बेरोजगार जनशक्तिलाई स्थानीय तहभित्र उपलब्ध हुने निर्माण सेवा, व्यवसाय, उद्योग र कृषि लगायतका क्षेत्रका रोजगारदातासँग समन्वय गरी रोजगारी प्रदान गर्न सहजीकरण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
३. योजना तथा विकास कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा स्थानीय कच्चा पदार्थ, सीप र प्रविधिको प्रयोग हुने तथा रोजगारी सिर्जना गर्ने आयोजना छनौटमा प्राथमिकता दिइनेछ ।
४. सार्वजनिक निजी साझेदारीको माध्यमबाट युवा लक्षित उद्यम व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
५. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन तथा कार्यान्वयनको लागि आवश्यक पर्ने सामग्री व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति लिइनेछ ।

(२) सामाजिक विकास

(क) शिक्षा, संस्कृति, भाषा, कला तथा साहित्य

१. “गुणस्तरीय शिक्षा, मायादेवीको प्रतिबद्धता” भन्ने नीतिलाई अवलम्बन गरिनेछ ।
२. विद्यालय शिक्षाको अभिन्न अङ्गको रूपमा बालविकास केन्द्रहरूलाई विकास गरि यसको अनुभवलाई अनिवार्य गरी कक्षा १ मा भर्नादर बढाउने नीति लिइनेछ ।
३. परम्परागत पेशा, सीप र प्रविधिमा आधारित व्यवसायलाई समावेशीकरण र आधुनिकीकरण गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ । यौनिक लैंगिक अल्पसंख्यकहरूको मूलप्रवाहीकरणका लागि क्षमता अभिवृद्धि र आय आर्जनमा सहकार्य गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
४. दुर्व्यसनमा फसेका युवाहरूलाई लक्षित गरी लागु पदार्थ दुर्व्यसन एच.आइ.भि.एड्स नियन्त्रण गर्न समुदाय तहमा सचेतीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । दुर्व्यसनमुक्त समाज निर्माणका लागि सकारात्मक सौच सम्बन्धी तालिमबाट स्वरोजगार र आत्म निर्भरता तर्फ अग्रसर गराइनेछ । समुदाय तहमा सञ्चालन गरिने पुनस्थापना कार्यक्रममा सहकार्य गरिनेछ ।
५. “गुणस्तरीय शिक्षा मायादेवीको प्रतिबद्धता” भन्ने मुल धेय सहित सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा
६. “अनिवार्य पठाउं, सिकाउं र टीकाउं” भन्ने अभियान सहित सामुदायिक, धार्मिक विद्यालयहरूमा भौतिक पूर्वाधार विकास सँग संगै गुणस्तरीयता अभिवृद्धिमा जोड दिइने र राम्रो नतिजा ल्याउने विद्यालयहरूलाई पुरस्कृत तथा सम्मान गरिने छ । कमजोर आर्थिक अवस्थाका कारण विद्यालय जान नसक्ने अवस्थाका बालबालिकाहरूकोलागि जनप्रतिनिधिहरू, कर्मचारीहरू, शिक्षकहरू, समाजका प्रतिष्ठित व्यक्ति, समाजसेवीहरूबाट शैक्षिक अभिभावकत्व ग्रहण गरी विद्यालय पठाउने र टिकाउने नीति अनुसरण गरिने छ ।
७. समाज रूपान्तरणको मुख्य आधार शिक्षा हो भन्ने मान्यतामा टेकेर प्रत्येक नागरिकमा निहीत आधारभुत तह सम्म अनिवार्य र निःशुल्क तथा माध्यमिक तह सम्मको निःशुल्क शिक्षा पाउने संबैधानिक हकलाई उच्च सम्मान गर्दै शिक्षा क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखिने छ ।
८. भौतिक पूर्वाधार सुधार, शिक्षक व्यवस्थापनको सुनिश्चितता, बालमैत्री बसाई व्यवस्थापन, खेलकुद तथा सहक्रियाकलापमा विद्यार्थीको सहभागिता एवं शिक्षक र कर्मचारीको क्षमता विकासका लागि विशेष व्यवस्था मिलाइने छ ।
९. विद्यार्थीहरूको नियमितता दरलाई उच्च बनाई उनिहरू सिकाई सुनिश्चिततालाई जोड दिइनेछ ।
१०. विद्यार्थीको सिकाई प्रति शिक्षकलाई र नियमितता प्रति अभिभावकलाई जिम्मेवार र जवाफदेही बनाईने छ । जेहन्दार छात्रछात्रालाई प्रोत्साहन गर्ने निति अंगिकार गरिनेछ । विद्यालय शिक्षा उमेर समुहका सबै बालबालिकालाई विद्यालय भित्र ल्याउन र टिकाई राख्न अभिभावक शिक्षा तथा बहस पैरवी कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइने छ ।
११. विद्यालयहरूको नियमित र सघन सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन प्रणाली विकास गरीने छ । गाउँपालिकाबाट सञ्चालन गरीने सबै कार्यक्रमहरूमा सबैका लागि शिक्षा तथा अनिवार्य निशुल्क शिक्षा प्रतिको हामी सबैको साझा दायित्वलाई एकिकरण गर्दै अगाडी बढीने छ ।
१२. संस्थागत विद्यालयहरूले शिक्षा क्षेत्रमा पुऱ्याएको योगदानलाई थप व्यवस्थित र गुणस्तरीय बनाउन प्रेरित गरिने छ । मदरसा शिक्षाको मूलप्रवाहीकरणलाई व्यवस्थित बनाउदै लगिने छ ।
१३. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र क्रियाशील गैर सरकारी संस्थाहरूको कार्यलाई व्यवस्थित गरी नतिजामूलक बनाउन र प्रभावकारी परिचालन गर्न गैसस परिचालन नीति बनाईनेछ ।
१४. “शिक्षा, स्वास्थ्य, सञ्चार, यातायात, पर्यटन, उद्योग र व्यापार विकासका मूल आधार” भन्ने नारा सार्थक बनाउन मायादेवी गाउँपालिकाको विकासमा अग्रणी क्षेत्र उन्मुख कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने विषय क्षेत्रसंग सम्बन्धित संघ सस्था, निजीक्षेत्रसंग समन्वय र सहकार्य गरी सार्वजनिक निजी साझेदारीलाई प्रवर्द्धन गर्न तथा त्यस्ता कार्यक्रमहरू ल्याउन प्रोत्साहित गरिनेछ ।
१५. कक्षा १ देखि ५ सम्मका विद्यालयहरूमा सूचना प्रविधि र नविनतम प्रविधिको विकासमा जोड दिइने छ ।

१६. शिक्षकहरूलाई नव-पर्वद्वन र अनुसन्धानात्मक कार्यमा प्रेरित गरिने तथा प्रयोगात्मक शिक्षा तथा नागरिक आरोग्य कार्यक्रमहरूमा जोड दिइनेछ ।
१७. गाउँपालिकाबाट प्रत्येक वर्ष जेहेन्दार तथा विपन्न विद्यार्थीहरूलाई प्राविधिक शिक्षा अध्ययनमा छात्रवृत्ति प्रदान गर्ने नीति लिइनेछ ।
१८. आफ्नो पेशागत जीवनको लामो अवधि मायादेवी गाउँपालिका अन्तर्गतका सामुदायिक विद्यालयहरूमा अर्पण गर्ने शिक्षकहरूलाई दिर्घसेवा सम्मान प्रदान गरिने छ ।
१९. विद्यालय व्यवस्थापन समिति र शिक्षक, अभिभावकसँग र प्र.अ.को क्षमता अभिवृद्धिका लागि आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
२०. रेडक्रस, स्काउट, तेक्वान्दो, ट्राफिक सचेतना जस्ता अतिरिक्त क्रियाकलापमा जोड दिइने लिइनेछ ।
२१. माध्यामिक विद्यालयहरूमा डिजिटल ह्याडटबोर्ड मार्फत पठनपाठनलाई डिजिटलाइज गर्दै लगिने छ ।
२२. सबै विद्यालयहरूमा एकै किसिमको रङ्गरोगन गरिने नीति लिईनेछ, साथै एक विद्यालय: एक उद्यान कार्यक्रम लाई जोड दिइनेछ ।
२३. स्थानिय कला, साहित्य, संस्कृति, एतिहासिक तथा धार्मिक धरोहरहरू, रहनसहन आदि समाविष्ट स्थानीय पाठ्यक्रम तयार गरी प्राथमिक तहमा लागु गरिने छ ।
२४. आवश्यकता तथा औचित्यका आधारमा शैक्षिक क्रियाकलापहरूमा संस्थागत विद्यालयहरूसँग सहकार्य गर्ने नीति लिइने छ । गाउँपालिकाको समग्र शैक्षिक विकासका लागि विज्ञ समुह गठन गरि आवश्यक राय परामर्श लिइने छ ।
२५. छात्राहरूलाई नियमित विद्यालय आउने वातावरण श्रृजना गरिने छ र संघीय सरकारको सहयोगमा सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत किशोरीहरूलाई गुणस्तरीय सेनिटरी प्याड निःशुल्क र भरपर्दो तरिकाबाट उपलब्ध गराउँदै आएकोमा वितरणमा सहजताका लागि भेण्डिङ मेशिनहरूको व्यवस्थापन गर्दै लगिने छ ।
२६. संघीय सरकार र प्रदेश सरकारको सहयोगमा क्रमशः सबै विद्यालयहरूमा विज्ञान प्रयोगशालाको उचित व्यवस्था गरिने नीति लिईनेछ साथै राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार कार्यक्रम तथा मुख्यमन्त्री शैक्षिक सुधार कार्यक्रम मार्फत भौतिक पूर्वाधार विकासमा जोड दिइने छ ।
२७. नेपाल सरकार, प्रदेश सरकारको सहयोगमा प्राविधिक धारको शिक्षालाई विकास र विस्तार गरिने नीति लिइने छ ।
२८. फरक शारीरिक क्षमता भएका विद्यार्थीका लागि विशेष शिक्षा स्रोत कक्षाको स्तरोन्नतीमा जोड दिइने नीति लिइने छ ।
२९. विद्यार्थी संख्याका आधारमा शिक्षक दरबन्दी तथा कक्षाकोठाको व्यवस्थापन गर्ने नीति लिइने छ ।
३०. पढ्दै कमाउँदै कार्यक्रमलाई नमूनाको रूपमा एउटा विद्यालयबाट सुरुवात गरिने छ । राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार कार्यक्रम सँगको साझेदारीमा कार्यान्वयन प्रक्रिया अगाडि बढाइने छ ।
३१. सरकारी विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक, निजामति कर्मचारी तथा जन-प्रतिनिधिका छोराछोरीहरूलाई सरकारी विद्यालयमा अध्ययन गराउन अभिप्रेरित गरिनेछ ।

(ख) जनस्वास्थ्य तथा पोषण

१. नेपाल सरकारको नीति अनुसार अत्यावश्यक स्वास्थ्य सेवाको पहुँच एवं गुणस्तरीय सेवा प्रवाहका लागि स्वास्थ्य सेवा पूर्वाधार विकास र नेपाल सरकारले स्वास्थ्य संस्थाहरूमा निःशुल्क उपलब्ध गराउन तोकिएका औषधीहरूको भरपर्दो आपूर्तीको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२. औषधी, औषधीजन्य सामग्री र उपकरण तथा स्वास्थ्य सुरक्षा सामग्रीहरूको खरिद प्रक्रियालाई प्रभावकारी व्यावस्थित र गुणस्तरीय बनाईनेछ ।
३. स्वास्थ्य सेवालालाई प्रभावकारी र सहज बनाउन सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूलाई व्यवस्थित रूपले सञ्चालन गरिनेछ । नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र अन्य सहयोगी संस्थासमेतको सहयोगमा स्वास्थ्य संस्थाहरूका पुराना भवनहरूको स्थानमा क्रमशः सुविधा सम्पन्न भवन निर्माण गरी सेवा प्रवाहलाई थप प्रभावकारी बनाइने छ ।
४. हाल मायादेवी गाउँपालिका वडा नं. ३ मा सञ्चालित बर्थिङ सेन्टर २४ सै घन्टा सञ्चालन भइरहेकोमा थप भौतिक संरचना सुधार गरी प्रभावकारी सेवा प्रवाहमा जोड दिईनेछ ।
५. प्रभावकारी स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउन स्वास्थ्य केन्द्रहरूको सुधार तथा स्तरवृद्धि गरिने नीति लिइने छ । यस क्षेत्रका नागरिकमा स्वास्थ्य सेवामा पहुँच अधिवृद्धि गर्नका लागि मायादेवी गाउँपालिकाको प्रशासकीय भवन नजिककै १५ शैयाको आधारभूत अस्पतालको निर्माण प्रकृया प्रारम्भ गरिनेछ । १५ शैयाको अस्पताल समयमै निर्माण सम्पन्न गर्न आवश्यक बजेट अभाव हुन नदिन नेपाल सरकारसँग समन्वय गरिनेछ ।
६. गाउँपालिकाद्वारा सञ्चालित एम्बुलेन्स सेवालालाई प्रभावकारी बनाइनेछ । उचित मापदण्ड तथा कार्यविधि बनाई स्वास्थ्यकर्मीको सिफारिसका आधारमा गर्भवती महिला, जटिल रोग लागेका विरामी, ७० वर्षमाथिका ज्येष्ठ नागरिक, अति अशक्त «क» र «ख» वर्गको परिचय पत्र भएका अपाङ्ग लगायतलाई रुपन्देही जिल्लाभरी निशुल्क र अन्य विरामीहरूलाई न्यूनतम शुल्कमा एम्बुलेन्स सेवा उपलब्ध गराइने छ ।

७. खोप, सुरक्षित मातृत्व, प्रजनन स्वास्थ्य, पोषण जस्ता जनस्वास्थ्यसँग सम्बन्धित आधारभुत सेवा सुविधालाई प्रभावकारी बनाउन महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई उत्प्रेरित गरी उचितरूपमा परिचालन गरिनेछ ।
८. आमा र शिशुको स्वास्थ्यलाई ध्यान राखि बर्थिङ्ग सेन्टर तथा अस्पतालमा सुरक्षित सुत्केरी गराउन प्रोत्साहन गरिनेछ ।
९. गाउँपालिकाका सबै वडा तथा टोलहरूलाई नियमित खोप सुनिश्चितताका लागि जनस्वास्थ्य कार्यालयसँगको समन्वयमा स्थानीय सामुदायिक संस्था, स्वास्थ्यकर्मी र महिला स्वयम् सेविकालाई अझ बढी क्रियाशिल बनाईदैं लगिनेछ ।
१०. महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविका र स्वास्थ्य कर्मीहरूलाई उच्च मनोबलका साथ सेवाप्रवाहमा लगाउन आमा स्वास्थ्य सुरक्षा र बाल स्वास्थ्य सुधार कार्यक्रमका लागि विशेष प्रोत्साहन रकम उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
११. संघ तथा प्रदेश सरकारको समन्वयमा महिलाहरूको पाठेघरको मुखको क्यान्सर परीक्षणलाई सहज र सरल बनाइनेछ । प्रत्येक किशोरीलाई पाठेघर क्यान्सर विरुद्धको खोपको व्यवस्था गरिने छ ।
१२. ७० वर्षमाथिका ज्येष्ठ नागरिक, अति अशक्त "क" र "ख"वर्गको परिचय पत्र भएका अशक्त लगाएतलाई घरदैलो उपचार कार्यक्रम सञ्चालन गरी ज्येष्ठ नागरिक एवं अशक्तहरूलाई सम्मानित जिवनको अनुभूति गराउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१३. मायादेवी गाउँपालिका भित्रका नागरिकहरूलाई ब्लड आवश्यक परेमा सरल र सहज तरिकाले निःशुल्क रूपमा ब्लड-बैंकहरूबाट उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिनेछ ।
१४. नागरिक आरोग्य केन्द्रलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरि आयुर्वेद पद्धती र योग अभ्यासको माध्यमबाट शारिरिक तथा मानसिक स्वास्थ्य सुधारका लागि कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
१५. "स्वस्थ नागरिकको आधार, घरघरमा नियमित महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविकाको भेटघाट" भन्ने मान्यताका साथ महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविकालाई थप प्रोत्साहन उपलब्ध गराई सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउने नीति लिइनेछ ।
१६. प्रत्येक स्वास्थ्य चौकीमा आवश्यक स्वास्थ्य उपकरण तथा सामग्रीको व्यवस्थापन गरिदैं लगिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१७. प्रयोगशाला तथा बर्थिङ्ग सेन्टरको सेवालालाई थप व्यवस्थित र भरपर्दो बनाइने छ

(ग) खानेपानी तथा सरसफाई

१. सबैका लागि स्वच्छ खानेपानी सुविधा पुऱ्याउनका लागि ओभरहेड ट्याङ्की निर्माणका लागि जोड दिदै स्वच्छ खानेपानी व्यवस्थापन गर्ने तथा ह्याण्डपाइपको पानीलाई विस्थापन गर्दै जाने नीति लिइने छ । साथै अगामी आ.व. भित्र यस पालिका अन्तरगत एक स्थानमा ओभरहेड ट्याङ्की निर्माणका संघ र प्रदेश सरकारसँग सहकार्य र समन्वय गरि आवश्यक बजेट माग गरिनेछ ।
२. गाउँपालिकाले खानेपानी तथा सरसफाईका सम्बन्धमा रणनीतिक योजना तयार गरि कार्यक्रम कार्वान्वयन गर्न संघीय सरकार र प्रदेश सरकारसँग समन्वय गरिनेछ ।
३. "सफा र सुन्दर मायादेवी" अभियान अन्तर्गत २०७९ श्रावण महिनादेखि प्रत्येक महिनाको पहिलो शनिवार जन-प्रतिनिधि, संघ संस्था, शिक्षक, कर्मचारी, आम नागरिक लगायतको सहभागितामा प्रत्येक टोल तथा वस्तिमा सरसफाई अभियान संचालन गरिने छ । "मेरो गोर्जा, मेरो पहिलो डस्टविन" अभियान सञ्चालन गरिने छ ।

(घ) महिला, बालबालिका र सामाजिक समावेशीकरण

१. आर्थिक, सामाजिक र शैक्षिक रूपमा पछाडी परेका महिला, दलित, आदिवासी जनजाती, मुस्लिम, पिछडावर्ग, अपाङ्गता भएका व्यक्ति लगायतका वर्ग तथा समुदायलाई सीपमूलक, आयमूलक र रोजगारमूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
२. गाउँपालिका भित्र हुने लौकिक हिंसा निवारण गर्न सचेतनामूलक कार्यक्रमको लागि महिला हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान प्रत्येक वडामा सञ्चालन गरिनेछ साथै वार्षिक बजेटमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिइने छ ।
३. महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसा, विभेद र वहिष्करण अन्त्यका लागि लैङ्गिक समानता तथा महिला सशक्तिकरणमा सहयोग पुग्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । यस्ता कार्यक्रमहरूमा शैक्षिक संस्थाहरूलाई समेत आवद्ध गरिने छ ।
४. अपाङ्गताको प्रकृति अनुरूप आय आर्जनको लागि तालिम तथा सुविधाजनक सामग्री वितरणको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
५. सबै टोल, वडा हुँदै गाउँपालिकालाई ३ वर्षभित्र बालमैत्री घोषणा गर्न आवश्यक कार्यहरू प्रारम्भ गरिनेछ ।

६. जेष्ठ नागरिकहरूको आधारभूत अधिकारको संरक्षण गर्दै उनीहरूको लागि सम्मानजनक तथा सन्तुष्टिपूर्वक जीवनयापनका आवश्यक कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने तर्फ जोड दिइने छ ।
७. घर नभएका अति विपन्न परिवारलाई संघीय र प्रदेश सरकारको सहयोग र समन्वयमा गाउँपालिकाको समेत आफ्नै लगानीमा एकीकृत नमुना बस्ती निर्माण प्रकृतिलाई अगाडी बढाउन सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ । सुरक्षित नागरिक आवास कार्यक्रमलाई आर्थिक वर्षको शुरुवाट नै कार्यान्वयन गरिनेछ ।
८. दलित वर्गको उत्थान, विकास, संरक्षण, सम्बर्द्धन, सशक्तीकरण र आय आर्जनका लागि विशेष जोड दिइनेछ ।
९. मुस्लिम तथा पिछडिएका वर्गको आय आर्जन, सीप विकास जस्ता प्रत्यक्ष फाईदा पुग्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
१०. न्याय, कानून तथा मानव अधिकार प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्यहरूलाई प्राथमिकता दिदै सबै किसिमका अन्याय र अत्याचारको अन्त्यको लागि पहल गरिनेछ ।
११. सबै जात, जाति वर्ग समुदायको धर्म, संस्कृतिको सम्मान र संरक्षण गरिनेछ ।

(ड) युवा, खेलकुद तथा नव-प्रबर्द्धन

१. शैक्षिक, बौद्धिक, साहित्यिक कार्यक्रम तथा खेलकुद मार्फत बालबालिका तथा युवाहरूमा जागरण ल्याइने नीति लिइनेछ ।
२. फुटबल, कबड्डी, क्रिकेट, ब्याडमिन्टनजस्ता खेलकुद प्रतियोगिता मार्फत मायादेवीको पहिचान उँचो बनाउन प्रयत्न गरिनेछ ।
३. आजका युवा नै भोलीका राष्ट्रका कर्णधार हुने भएकाले विद्यालय शिक्षामा पनि खेलकुदलाई सिकाइको अभिन्न अंगको रूपमा विकास गरिनेछ ।
४. खेलकुदबाट शिक्षक, कर्मचारी, विद्यार्थी लगायत आम नागरिकहरूको क्षमता विकास गरिनेछ । स्वास्थ्य का लागि खेलकुदमा जोड दिइनेछ ।
५. संघ र प्रदेश सरकारको समन्वयमा खेलकुद पूर्वाधारको विकास, व्यवस्थापन र खेलकुद गतिविधि सञ्चालन गरिनेछ ।
६. युवा लक्षित कार्यक्रमहरूलाई प्रभावकारी बनाई युवाहरूको क्षमता विकास र युवा रोजगारीको लागि प्राविधिक सीपका तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । प्राविधिक शिक्षालयहरूसँग सहकार्य गरी युवा स्वरोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
७. विद्यालय स्तरका विद्यार्थीहरूको प्रतिभा प्रस्फुटन गर्नका लागि विभिन्न अतिरिक्त क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
८. युवाहरूमा उद्यमशीलता, सृजनशीलता एवम् सकारात्मक सोचको विकास गर्ने अभिप्रायका साथ सोही अनुरूपका सीप र क्षमता अभिवृद्धि गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दै लगिनेछ ।

(इ) पूर्वाधार विकास

(क) भवन, बस्ती, आवास तथा शहरी विकास

१. मायादेवी गाउँपालिकाको प्रशासनीक भवन निर्माण कार्य सम्पन्न गरिनेछ साथै २ नं. वडा कार्यालय निर्माणको लागि आवश्यक प्रकृया अगाडि बढाईनेछ ।
२. सबै प्रकारको ऐतिहासिक, पुरातात्विक र धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्र तथा संरचनाहरूको संरक्षण, प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
३. राष्ट्रिय भवन संहिता बमोजिम भूकम्पीय सुरक्षित घर निर्माण गर्न प्रोत्साहन गरीने छ । नक्सा पास गराई घर निर्माण गर्ने कार्यलाई अनिवार्य गराईनेछ ।
४. मायादेवी गाउँपालिकाको भू उपयोग नीति बनाई कृषि क्षेत्र, आवास क्षेत्र, व्यापारिक एवं औद्योगिक क्षेत्र, होटल व्यवसाय क्षेत्रको रूपमा वर्गीकरण गरी व्यवस्थित र सुन्दर पालिका बनाइने छ ।
५. नयाँ निर्माण गर्ने घर तथा भवनहरूले अनिवार्य रूपमा सडक मापदण्ड अनुसारको क्षेत्र छोडी निर्माण गर्नुपर्ने नीति लिइने छ ।
६. शहरोन्मुख क्षेत्र तथा पानी निकासको समस्या भएका वस्तिहरूमा नाली तथा ढल निकासको व्यवस्था गर्दै जाने नीति लिइने छ ।

(ख) सडक, पुल तथा यातायात व्यवस्था

१. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सडक तथा यातायातको पहुँचको अवस्था, निर्माण, मर्मत, सुधार, स्तरोन्नती र पुनर्निर्माण गर्नुपर्ने सडकको माग संकलन, सडक यातायातसँग सम्बन्धित आवश्यक सेवा तथा सुविधाको सान्दर्भिक योजना तयार र भविष्यमा सडकको व्यवस्थित विकास गर्न सडक गुरुयोजना निर्माण गरिनेछ । सडक स्तरोन्नतीसँगै नाली निर्माण गरिनेछ ।

२. मायादेवी गाउँपालिकाको प्रशासनिक भवन र १ र २ नं. वडा कार्यालयलाई सडक सञ्जालसँग जोड्नको लागि दानव नदिमा मोटरेबल पक्कि पुल निर्माणको लागि डि.पि.आर तयार गरि संघीय र प्रदेश सरकारसँग बजेट माग गरिने छ ।
३. सडकको चौडाई न्यूनतम ६ मिटर कायम गर्न सबैलाई अभिप्रेरित गरिनेछ । सबै सडकहरूको मापदण्ड निर्माण र नामाकरण गरिनेछ ।
४. सडकको क्षेत्राधिकार (चौडाई) पुर्याउने दायित्व सडकको दायीं बायाँ घर जग्गा हुने नागरिकको हुने हुँदा सबै नागरिकहरूलाई सकारात्मक सोच, भावना र विचार सहित विकास निर्माणमा पूर्णरूपमा सघाउ पुऱ्याउनु हुनेछ भन्ने विश्वास लिइएको छ। विवाद भई योजना कार्यान्वयन हुन नसक्ने वातावरण सृजना भएमा त्यस्तो योजनालाई विवादरहित क्षेत्रमा कार्यान्वयन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
५. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सडक सञ्जाल निर्माणका लागि सडक गूर्योजना तयार गरी व्यवस्थित र योजनाबद्ध तरीकाले स्तरीय सडक सञ्जाल निर्माण गरिने नीति अनुसरण गरिनेछ । “हाम्रो सडक, हाम्रो सहभागिता, स्तरीय सडक, हाम्रो प्रतिबद्धता” अनुरूप गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका कच्ची सडकलाई नाली कल्भर्ट, ह्युमपाइप सहित पिच सडकमा स्तरोन्नति गरिनेछ । साथै कालो पत्रे सडकमा भएका खाल्डा खुल्डीहरूलाई मरम्त गरी सुधार गरिनेछ । निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको क्रमागत अधुरो आयोजनाहरूलाई क्रमागत रूपमा पुरा गर्दै लगिनेछ ।
६. यस मायादेवी गाउँपालिका अन्तर्गत रहेका भौतिक संरचनाहरू जस्तै धर्मशाला, मन्दिर आदि र नयाँ संरचना तयार हुने आयोजनाको दिर्घकालिन संरक्षण एवम संवर्द्धनको लागि उपभोक्ता समिति बनाई हस्तान्तरण गरी आयोजना सञ्चालन गरिनेछ ।
७. पूर्वाधार विकासका लागि जनपरिचालन र जनसहभागितामा आधारित कार्यक्रमलाई प्राथमिकताकासाथ सञ्चालन गरिनेछ । यस मायादेवी गाउँपालिका अन्तर्गत सञ्चालन हुने आयोजना तथा परियोजनाहरूलाई अपनत्व, स्वामित्व संरक्षण पारदर्शी एवं दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिका लागि ८०/२० र ९०/१० का आयोजनाहरू ल्याउने नीति लिईनेछ ।
८. “एक वडा एक खेलकुद मैदान” को अवधारणा अनुरूप मायादेवी गाउँपालिकामा जग्गा पहिचान तथा खेलकुद पूर्वाधार विकास योजना तयार गरी एक/एक खेलकुद मैदान निर्माण गरिनेछ ।

(ग) जलस्रोत, विद्युत तथा स्वच्छ उर्जा

१. विद्युत वितरण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउन विद्युत प्राधिकरणसँग समन्वय गरी आवश्यकता अनुसार ट्रान्सफर्मरको क्षमता वृद्धि, थप तथा लाईन विस्तार गरी सबै घरहरूमा र वस्तीहरूमा विद्युतीय सेवा पुर्याउने नीति लिइनेछ ।
२. वैकल्पिक उर्जा समेतको प्रयोग गर्दै गाउँपालिकाका बजार क्षेत्रहरूमा उज्यालो मायादेवी कार्यक्रमको शुरुआत गरिनेछ ।
३. गुइठा तथा दाउरा विस्थापन गर्ने तथा विद्युत उर्जा खपत बढाउने नीति लिइने छ।

(घ) सूचना तथा सञ्चार प्रविधि विकास

१. सूचना तथा सञ्चार प्रविधि विकासमा प्राथमिकता दिँदै सबै सेवाहरू सूचना प्रविधि मैत्री बनाउँदै लगिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
२. गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, वडा कार्यालय तथा विषयगत शाखा तथा इकाईहरू, स्वास्थ्य संस्थाहरूको सेवा प्रवाहलाई सूचना-प्रविधिमैत्री बनाउँदै लगिनेछ । सबै कर्मचारीहरूलाई कम्प्युटरको आधारभूत ज्ञान र सीपको विकास गराईनेछ ।
३. सेवा प्रवाहमा सूचना प्रविधिको प्रयोग बढाउँदै कार्यालयको रूपमा विकास गर्दै लगिनेछ । गाउँपालिकावाट जनप्रतिनिधि र कर्मचारीलाई गरिने कागजी पत्राचारलाई निरुत्साहित गरी एस.एम.एस. प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाईनेछ ।

(ङ) वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

(क) वन, हरियाली र जैविक विविधता

१. बेलबासबेथरी सडक नह-रको दायींबाँया विभिन्न जातका बोटविरुवा वृक्षारोपण गरी सुन्दरीकरण गरिनेछ ।
२. नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारसँगको सहयोगमा «एक स्थानीय तह: एक नमूना कृषि वन» कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । नदी उकास क्षेत्र , खोलाकिनारा लगायत खाली क्षेत्रमा वृक्षारोपण अभियान सञ्चालन गरिनेछ । ,सार्वजनिक तथा निजी जमिन
३. हरियो मायादेवी कार्यक्रमलाई शुरुवात गर्न आधुनिक नर्सरी स्थापनामा जोड दिई सार्वजनिक जग्गा, ऐतिहासिक स्थलहरू, नदी किनार, नदी उकास, नहर तथा सडक किनारा तथा निजी जग्गामा वृक्षारोपण कार्यक्रम संचालन गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ, यसबाट रोजगारीको सृजना हुनुका साथै वातावरण संरक्षणमा सघाउ पुग्नेछ।
४. जलवायु परिवर्तनका असरहरूलाई न्युनिकरण गर्नका लागि अनुकूलन कार्यहरू गर्दै वातावरण संरक्षण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
५. गाउँपालिकाको प्रत्येक वडाहरूमा क्रमशः बाल उद्यान पार्क निर्माण गरिदै लगिने छ ।

(ख) भू-संरक्षण र जलाधार व्यवस्थापन

१. भू-संरक्षण र जलाधार व्यवस्थापन गरी सार्वजनिक पोखरी, नदी किनाराको तटबन्ध तथा दानव र तिनाउ नदी मा भरपर्दो तटबन्धको लागि संघ र प्रदेशसंग समन्वय गरी व्यवस्थित बनाउँदै लगिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
२. एक गाउँ, एक पोखरी नीति अनुरूपको कार्यक्रम लाई कार्यान्वयन गरिनेछ । धार्मिक तथा ऐतिहासिक महत्व बोकेका पुराना पोखरीहरूको संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा सुन्दरीकरण गर्ने नीति अपनाइनेछ । ति पोखरीहरू मार्फत पोखरी सिंचाइ योजना संचालन गरिने छ ।
३. गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका सार्वजनिक स्थलहरूको संरक्षण र सम्बर्द्धनका लागि योजना बनाई सरोकारवालाहरूको सहभागिता जुटाई वृक्षारोपणका कार्यक्रम क्रमशः सञ्चालन गरिनेछ ।

(ग) वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन

१. वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि टोल विकास संस्थाहरूसँग सहकार्य गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
२. मेरो टोल मैले नै सफा राख्छु भन्ने अभियानका साथ टोल विकास संस्थाको सकृयतामा सुन्दर मायादेवीको पहिचान दिने गरी फोहोरमैला व्यवस्थापन गरिने छ ।
३. फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरी उपयुक्त स्थानको पहिचान गरी क्रमशः व्यवस्थित रूपमा कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।
४. स्थानीयस्तरबाट उत्सर्जन हुने फोहोरमैला, प्रदुषण न्यूनीकरण तथा ढल निकासको उचित व्यवस्थापन गरिने छ ।
५. घरभित्रैबाट फोहरको वर्गिकरण गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ । छिमेकी स्थानीय तहसंगको सहकार्यमा फोहर विसर्जन गर्ने ठाउँ व्यवस्थापन लगायतका कार्यका लागि पहल गरिने छ ।

(घ) विपद् व्यवस्थापन

१. विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना र जोखिम न्यूनीकरण तयारीको कार्य गरिनेछ । विपद् न्यूनीकरणका लागि पूर्व सूचना प्रणाली सम्बन्धी कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२. यस गाउँपालिका भित्र रहेको तिनाउ र दानव खोलाको विभिन्न ठाउँहरूमा नदि कटान डुबान जस्ता समस्या हटाउन आवश्यक तटबन्ध फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पर्ने डम्पिङ्ग साईड निर्माणका लागि जग्गा खोजि कार्यमा जोडिने तथा बनाई ३ वर्ष भित्र दिर्घकालिन बाढी तथा पहिरो नियन्त्रण व्यवस्थापन गरिनेछ ।
३. एक परिवार दुई विरुवा को अवधारणालाई सफल बनाउन प्रत्येक नक्सा पास गर्ने घरधनीले वृक्षारोपणलाई जोड दिने छ । कम्तिमा दुई विरुवा रोप्नु पर्ने अनिवार्यता कायम गरिनेछ ।
४. सडक, नाली, सार्वजनिक र खुल्ला स्थानमा फोहर फाल्नेलाई कारवाही गरिनेछ । सो को प्रभावकारी अनुगमन व्यवस्था मिलाइनेछ । सरसफाई र फोहर व्यवस्थापनलाई व्यवस्थित बनाउन वडा स्तरमा फोहोर व्यवस्थापन तथा अनुगमन समिति गठन गरी प्रभावकारी रूपमा परिचालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
५. जैविक अजैविक फोहरलाई उत्पादन तहदेखि नै वर्गिकरण गरी छुट्टाछुट्टै संकलन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । जैविक फोहरबाट घरैमा कम्पोष्ट मल बनाउन प्रेरित गरी गमला, कौशी, छत, करेशावारीमा तरकारी खेती गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
६. यस गाउँपालिका अन्तर्गत हरेक वडा तहमा एक हरित बाल उद्यान पार्क निर्माण गरी सञ्चालनमा ल्याइनेछ । जलवायु अनुकुलन सम्बन्धि कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गरिने छ ।
७. सार्वजनिक जग्गाको संरक्षण वडा समिति र समुदायको सहभागितामा गरिनेछ । गाउँपालिकामा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन रणनीतिक प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गरि विपद् न्यूनीकरण गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
८. स्थानीय तथा पर्यावरण संरक्षण, जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरण तथा जलवायुजन्य जोखिम कम गर्न स्थानीय अनुकुलन कार्य योजना निर्माण तथा कार्यान्वयन गरिने छ ।

(ङ) सुशासन तथा संस्थागत विकास

(क) स्थानीय सेवा तथा जनशक्ति ब्यबस्थापन

१. गाउँपालिका, वडा कार्यालयहरू, विषयगत शाखाहरू, स्वास्थ्य संस्थाहरूमा कार्यरत सबै कर्मचारीहरूलाई आचरण र अनुशासन पूर्णरूपमा पालना गर्दै मुस्कान सहितको सेवा प्रवाह गर्न अभिप्रेरित गरिनेछ ।
२. गाउँपालिकाको संस्थागत विकास, तथा सुशासन, जवाफदेहिता तथा पारदर्शिता कायम गर्न आवश्यकतानुसार गाउँपालिकाको ऐन, नियमहरू, कार्यविधीहरू, निर्देशिकाहरू तर्जुमा तथा संसोधन गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

३. निर्वाचित जनप्रतिनिधि एवं कर्मचारीहरूको क्षमता विकासका लागि क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दै लगिने नीति लिइनेछ । त्यसका लागि प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठानलाई अनुरोध गरिनेछ ।
४. कर्मचारी र राजनीति वीचको अन्तरसम्बन्धलाई सेवाप्रवाहसँग आवद्ध गरिनेछ । अन्तरसम्बन्धलाई व्यवस्थित गर्न जनप्रतिनिधीहरू र कर्मचारीहरूको काम कर्तव्य र अधिकारलाई अहस्तक्षेपकारी तरीकाले समन्वयात्मक ढङ्गबाट गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
५. राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा पञ्जिकरण विभागको सहकार्यमा सामाजिक सुरक्षा तथा व्यक्तिगत घटना दर्ता प्रणाली सुदृढीकरण गरि व्यवस्थित र अद्यावधिक गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
६. नियमित र प्रभावकारी बजार अनुगमनको माध्यमबाट गुणस्तर, नापतौल, खाद्य सुरक्षा र उपभोक्ता हित संरक्षण सम्बन्धी कार्यहरू व्यवस्थित गरिनेछ ।
७. जनतालाई निष्पक्ष र छिटो छरितो सेवा दिनका लागि जन्म दर्ता, विवाह दर्ता, मृत्यु दर्ता जस्ता पञ्जिकरण तथा बैकमा जान नसक्ने अति अशक्तको लागि बैकसँगको सहयोगमा सामाजिक सुरक्षा भत्ताको घरमै सेवा पुऱ्याउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
८. गाउँपालिका क्षेत्रमा आवश्यक शान्ति तथा सुव्यवस्था कायम गरी गाउँपालिका एवं गाउँक्षेत्र भित्रको सार्वजनिक सम्पत्तिको सुरक्षा एवं संरक्षण गर्न, अनाधिकृत निर्माण तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको अतिक्रमण रोकथाम तथा नियन्त्रण गर्न नगर प्रहरीको व्यवस्था गर्ने नीति लिइनेछ ।

(ख) सङ्गठन तथा क्षमता विकास

१. उपभोक्ता समितिको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ । उपभोक्ता समिति तथा अन्य विभिन्न संघ संस्थाद्वारा सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरूमा स्वीकृत लागत अनुमान बमोजिम नगदमा आधारित जन-सहभागितालाई जोड दिदै लगिनेछ । उपभोक्ता समितीहरूलाई खरिद विधिको पालना गर्न अभिप्रेरित गरिनेछ ।
२. स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वःमूल्याङ्कन (LISA) कार्यविधिले निर्दिष्ट गरेका बिषयक्षेत्रहरू, सूचक र मापदण्डहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरी मायादेवी गाउँपालिकालाई उत्कृष्ट तथा सबल गाउँपालिकाको रूपमा स्थापित गरिनेछ ।
३. कर्मचारीलाई उच्च मनोबलका साथ कार्यसम्पादनमा लाग्न अभिप्रेरित गर्न पुरस्कार र सम्मानको व्यवस्था गरिनेछ । साथै यस पालिकाको सेवा प्रवाहको कार्यचाप मध्यनजर गर्दै अतिरिक्त समयमा समेत सेवा प्रवाहलाई चुस्त र दुरुस्त बनाई राख्न रास्ट्रसेवक कर्मचारीहरूको मनोबल उच्च पार्नका लागि मौद्रिक प्रोत्साहनको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
४. कर्मचारीको सेवा सुविधाका सम्बन्धमा सङ्घिय सरकारले आ.व २०७९/८० मा गरेको व्यवस्थालाई आत्मसाथ कार्यान्वयन गरिनेछ ।
५. गाउँपालिका र अन्तर्गतको वर्तमान संगठन संरचनालाई आवश्यकता र औचित्यको आधारमा परिमार्जन गरि नयाँ संगठन संरचना निर्माण गरि सेवाप्रवाहलाई अझ प्रभावकारी बनाउँदै लगिनेछ ।
६. सेवा प्रवाहमा नविनता र सिध्ता ल्याउनका लागि जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूको लागि क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने तथा अन्तरपालिका सिप तथा अनुभव आदान प्रदान कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ साथै विभिन्न स्थानीय तहहरूसँग भगिनी सम्बन्ध स्थापनाका लागि पहल गरिने छ ।
७. प्रदेश र सङ्घिय सरकारले कार्यान्वयनमा ल्याईसकेको आन्तरिक पर्यटन काज गाउँपालिकाको सम्बृद्धि हित र विकासको लागि अहोरात्र खटिने कर्मचारीहरूको वृत्ति र नविन सिकाई अनुकरणका लागि कार्यविधी बनाई आन्तरिक पर्यटन काजको व्यवस्थापन गरिनेछ ।

(ग) राजस्व तथा श्रोत परिचालन

गाउँपालिकाले राजस्व परिचालन सम्बन्धमा निम्न नीति अवलम्बन गर्नेछः-

१. करदाताले तिरेको करको मुल्याङ्कन गरी नियमित कर तिर्ने करदातालाई प्रत्यक्ष रूपमा थप सेवा सुविधा संग जोड्दै जाने नीति लिइने छ । साथै असल तथा उत्कृष्ट करदातालाई सम्मान गर्ने नीति लिइने छ ।
२. सार्वजनिक सेवा र राजस्वविच तादाम्यता कायम गर्दै कर नतिर्ने संस्था वा व्यक्तीलाई कर तिर्ने वातावरणको श्रृजना गरिने छ ।
३. व्यवसाय कर लिदाँ एजटै फर्ममा फरक, फरक प्रकृतीका व्यवसाय सञ्चालन भएको हकमा तोकिए बमोजिमको फरक फरक प्रकृतीको व्यवसाय करको दरले हुन आउने रकम जोडी व्यवसाय कर लिइनेछ ।
४. व्यवसाय करको दर र दायरा बढाउने र बढी भन्दा बढी व्यवसायी हरुलाई कर तिर्न प्रोत्साहित गर्न विविध कार्यक्रम सहित कर जागरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
५. वार्षिक रूपमा व्यवसाय कर असुली कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाउन “व्यवसाय कर तिरोँ, विकास कार्यमा सरिक हौं” भन्ने नाराका साथ वडा समिति र टोल विकास संस्थाहरूलाई अभिमुखिकरण सहित सशक्त बनाई परिचालन गरिनेछ ।

६. नदीजन्य पदार्थ चोरी निकासी पैठारी तथा अवैध उत्खनन रोकथामका लागि विशेष रणनीति अपनाइनेछ ।
७. **मैले तिरैको कर मेरै मायादेवीको विकासका लागि होः** भन्ने अनुभूति सहित करदाता शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
८. कर संकलनका लागि गाउँपालिकाका विभिन्न ठाउँहरूमा घुम्ती शिविरहरू सञ्चालन गरिने छ ।
९. प्राकृतिक श्रोत तथा नदीजन्य पदार्थहरूको उचित व्यवस्थापन गरी आन्तरिक राजस्व बढाउने तथा करका दायराहरू बढाई गाउँपालिकाको आय श्रोत वृद्धि गर्दै लैजाने नीति अनुसरण गरिने छ ।
१०. अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई सम्मान गर्दै सबै प्रकारका सिफारिस दस्तुर छुट दिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

(घ) तथ्यांक प्रणाली तथा योजना र विकास व्यवस्थापन

१. गाउँपालिकाको वस्तुस्थितिको यथार्थ विवरण संकलन गरी विभिन्न प्रयोजनमा उपयोग गर्नेका लागि गाउँपालिकाको भिलेज प्रोफाइल निर्माण गरिनेछ ।
२. प्राकृतिक स्रोत साधनको सम्बर्द्धन, संरक्षण तथा दिगो/उचित उपयोग गर्नको लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण (आई.ई.ई) को प्रतिवेदन तयार गरिनेछ ।
३. नेपाल सरकारको पन्ध्रौं योजना र प्रदेश सरकारको प्रथम पञ्चवर्षीय योजनाको सोच, कार्यक्रम, लक्ष्य र उद्देश्यसँग सामाज्यस्यता कायम हुने गरी मायादेवी गाउँपालिकाको प्रथम पञ्चवर्षीय योजना तयार गरी योजनाबद्धरूपमा विकास प्रक्रियालाई अगाडी बढाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ । योजना र वार्षिक कार्यक्रमलाई सामाज्यस्यता कायम गर्न मध्यम कालिन खर्च संरचनाको निर्माण गरिनेछ ।
४. नक्शा पास, नियमित तथा अभिलेखिकरण गर्न ई.बि.पि.एस. (Electronic Building Permit System-EBPS) को प्रयोग गरी अनलाईन प्रणाली लागु गर्ने र परामर्श दाताहरूलाई समेत अनिवार्य रूपमा अनलाईन मार्फत नक्शाको काम गर्ने व्यवस्था **मिलाईने छ** ।
५. विकास निर्माण तथा कार्यक्रममा साझेदार संस्थाहरू गैरसरकारी संस्थाहरूसँग सहयोग समन्वय र सहजीकरण गरिनेछ ।
६. आयोजना तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन जोड दिइनेछ । अनुगमन प्रणालीलाई स्वचालित तथा प्रभावकारी बनाइने छ । असार महिनामा अत्यधिक पूँजिगत खर्च हुने परिपाटिको अन्त्य गर्न वार्षिक खरिद योजना तथा कार्य-योजना बनाई कार्यान्वयन गरिने छ ।
७. दिगो विकासका लक्ष्यहरू, लैङ्गिक सवालहरू, वातावरणिय सवालहरू, बालबालिकाका सवालहरूलाई मध्यनजर गर्दै योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
८. गाउँपालिकाको समग्र हित र विकास व्यवस्थापनका लागि समय समयमा विभिन्न क्षेत्रमा विशेष योगदान पुर्याउनु भएका ज्येष्ठ नागरिक, सामाजिक, राजनीतिक व्याक्तित्व, समाजसेवी उद्योगी, शिक्षाप्रेमी लगायत महत्वपूर्ण व्यक्तित्वहरूलाई सम्मान गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

(ङ) नीति, कानून, न्याय तथा सुशासन

१. गाउँपालिकामा हाल सम्म तर्जुमा भएका स्थानीयकानूनहरूको पालना गर्नु गराउनुका साथै औचित्यका आधारमा संशोधन तथा परिमार्जन गरिनेछ । संविधानले स्थानीय तहलाई प्रदान गरेको अधिकार कार्यान्वयन गर्न आवश्यक पर्ने थप कानूनहरू निर्माण गरिने छ । कानूनहरूको कार्यान्वयन गरी/गराई विधिको शासन अवलम्बन गरी सुशासनयुक्त स्थानीय तहका रूपमा मायादेवी गाउँपालिकालाई स्थापित गरिने छ ।
२. जनताको सर्वोपरी हितलाई ध्यानमा राखी कानूनले अधिकार प्रदान गरेका न्यायीक कार्यलाई निष्पक्ष, व्यवस्थित विश्वासयोग्य, पारदर्शी बनाउदै लगिने छ । मेलमिलापको माध्यमबाट समाजमा सामाजिक सहिष्णुता बढाउने विषयलाई जोड दिइनेछ । सबै वडामा मेलमिलाप केन्द्रलाई क्रियाशिल बनाइनेछ ।
३. मायादेवी गाउँपालिकामा मेलमिलाप सम्बन्धी कार्यविधि निर्माण गरी प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरी न्याय सम्पादन कार्यलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
४. न्याय, कानून तथा मानव अधिकार प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्यहरूलाई प्राथमिकता दिदै सबै किसिमका अन्याय र अत्याचारको अन्त्यको लागि कार्य गरिनेछ ।
५. अनुत्पादक खर्चहरू कटौती गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ । खरिद प्रकृयालाई पारदर्शी, प्रतिस्पर्धी एवं मितव्ययी बनाउनका लागि सार्वजनिक खर्चमा मितव्ययीता सम्बन्धी निर्देशिका पालना गरिनेछ । विद्युतीय बोलपत्रको अनुसरण गरिनेछ ।
६. सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता क्रियाकलापको माध्यमबाट पारदर्शिता अभिवृद्धि गर्दै लगिनेछ ।
७. गुनासो सुनुवाई इकाईको व्यवस्था गरी जनगुनासोलाई समयमै व्यवस्थापन गर्ने कार्य गरिनेछ ।

८. सरकारी कार्य प्रणालीमा पारदर्शिता र जवाफदेहिता अभिवृद्धि गरी सुशासन कायम गरिनेछ। वित्तीय अनुशासनलाई कडाइका साथ पालना गर्दै बेरुजु , फछ्यौटलाई अभियानकोरूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
९. आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१०. “मायादेवी गाउँपालिका, न्याय सक्षम गाउँपालिका” नारालाई पुर्ण रूपमा गाउँवासीलाई न्यायीक अनुभूती दिलाउन न्यायिक समितिका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरू मेलमिलापकर्ताहरूका लागि विभिन्न किसिमका तालिम तथा कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा ल्याईनेछ ।

अन्त्यमा यस गाउँपालिकाले दिर्घकालिन सोच, उद्देश्य, प्राथमिकताका साथ अघि सारेका नीति तथा कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनले यस गाउँपालिकालाई समृद्ध बनाउन योगदान पुऱ्याउने कुरामा विश्वास राख्दै नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न सहयोग पुऱ्याउनुहुने सम्पुर्ण राष्ट्रसेवक कर्मचारी, सभाका सदस्यज्यूहरू, विषयगत समितिका पदाधिकारीहरू, बुद्धिजिविहरू, समाजसेवी ज्युहरू, शिक्षक, प्राध्यापक लगायत सबैलाई हार्दिक धन्यवाद दिदै नीति तथा कार्यक्रमहरू अनुसार यस गाउँपालिकालाई हास्रो मायादेवी, सुखी र समृद्ध मायादेवी बनाउन सबैको साथ, सहयोग र सहकार्यको आशा र विश्वासका साथ विदा माग्दछु ।

मिति: २०७९/०३/१०

धन्यवाद

जय नेपाल, जय मायादेवी

ध्रुव नारायण चौधरी

अध्यक्ष, मायादेवी गाउँपालिका

रूपन्देही ।